

UNIVERSITETET I OSLO

Det kongelige kunnskapsdepartement

Postboks 8119 Dep

0032 Oslo

Universitetsdirektøren

Postboks 1072 Blindern

0316 Oslo

Administrasjonsbygningen, 9. et

Dato: 1.11.2007

Deres ref.: 200600678-/TFS

Vår ref.: 07/8607

Telefon: 22 85 63 01

Telefaks: 22 85 44 42

Nettadresse: www.uio.no

Høring - nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for høyere utdanning

Vi viser til brev datert 10. juli 2007, hvor departementet ber om innspill på rapport fra arbeidsgruppen som har fremmet forslag til nasjonalt rammeverk for kvalifikasjoner i høyere utdanning. Universitetet i Oslo (UiO) har gjennomført en intern høring om rapporten fra arbeidsgruppen, hvor det har kommet inn svar fra fakulteter og Studentparlamentet. Dette høringsbrevet uttrykker UiOs holdning til arbeidsgruppens forslag.

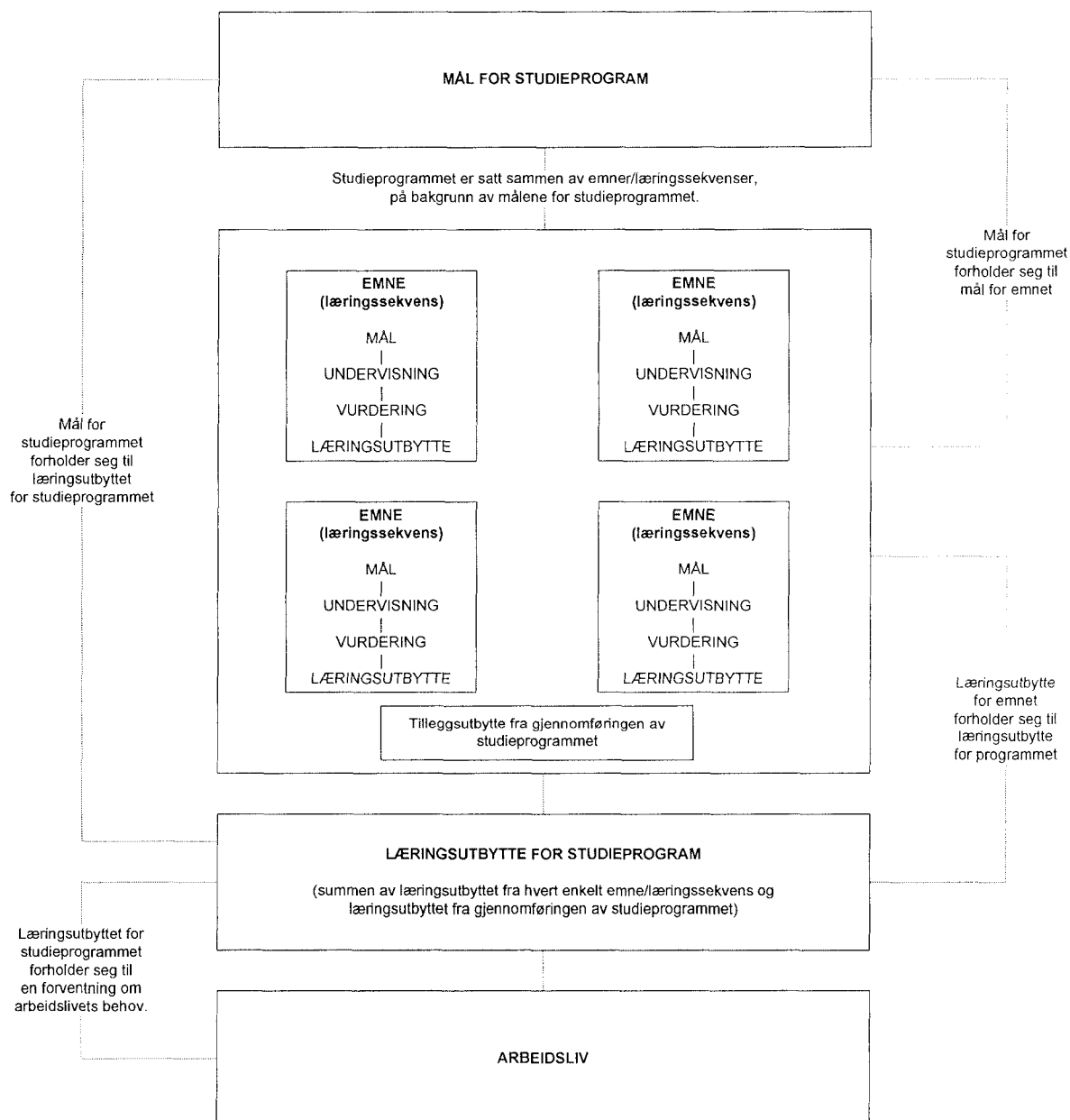
Kvalifikasjoner: fra innsatsbasert til læringsutbytte

UiO støtter innføring av et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk som legger vekt på læringsutbytte snarere enn innsatsfaktorer. UiO har allerede nedfelt økt vekt på læringsutbytte i Strategisk plan for 2005-2009, men vi ser også hvor tidkrevende dette er, dersom det skal internaliseres en holdningsendring i hele organisasjonen. For å unngå at dette blir en ren skrivebordsøvelse som kun gir utslag i en endring i studieplanene og ikke i den praktiske undervisningen og vurderingen, anbefaler UiO at departementet bruker lenger tid på implementering av rammeverket enn det arbeidsgruppen legger opp til. Våre studieprogrammer gjennomgår hvert 4. år en omfattende periodisk programevaluering, og vi ønsker å bruke denne evalueringen til å øke fokus på læringsutbytte i studieprogrammene.

UiO foreslår derfor at kvalifikasjonsrammeverket implementeres over en 4 års periode (fra det endelig er vedtatt).

Forholdet mellom læringsmål og læringsutbytte

Forholdet mellom læringsmål og utbytte drøftes i rapportens kap. 2.2. Vi leser denne drøftingen dit hen at arbeidsgruppen mener at mål og utbytte er mer sammenfiltret enn det Stephen Adams' definisjon av begrepene legger opp til. UiO stiller seg undrende til dette og mener at det er viktig at vi beholder distinksjonen mellom mål og utbytte. UiO støtter Adams' tanke om målformuleringer med fokus på undervisningen og lærerens intensjon med den, og tror at dette vil være nyttig og klargjørende ved utarbeidelse av studieplaner.

Det er ikke tilstrekkelig å kun vektlegge læringsutbyttet. Læringsutbyttet må virke i sammenheng med et formulert mål. Målet kan inneholde mer enn det faktiske læringsutbyttet til studenten i den forstand at lærerens intensjon går ut over det studenten sitter igjen med. På den andre siden kan studentens læringsutbytte inkludere mer enn det læreren intenderte med undervisningen og vurderingen i en læringssekvens, jf. spesielt "Generell kompetanse". Læringsutbytte for et helt program kan også i mange tilfeller være mer enn summen av læringsutbytte fra den enkelte emne (læringssekvensen).

UiO anbefaler at distinksjonen mellom læringsmål og læringsutbytte beholdes og at læringsmål defineres tydeligere.

I arbeidsgruppens forslag legges det til grunn en definisjon av læringsutbytte som noe som kandidaten kan gjøre (*is expected to be able to do*). Selv om det tilsynelatende ikke har hatt noen praktisk konsekvens for utarbeidelsen av deskriptorene, oppfatter UiO denne

definisjonen som for snever. UiO forstår læringsutbytte til også å inkludere kompetanser som kandidaten "vet og forstår". Dette er allerede reflektert under "Kunnskaper" i deskriptorene på alle tre nivåer.

UiO har flere profesjonsutdanninger og derfor er det viktig at læringsutbytte, og kanskje mer spesielt kategorien generell kompetanse, rommer "profesjonalitet", forstått som forventningen til studenten om yrkesmessig korrekt atferd. Internasjonalt brukes begrepet "professional conduct" eller "professionalism". UiO har erfaring med at det er vanskelig å operasjonalisere holdningsmål, samtidig er det helt sentralt for eksempel ved utdanning av helsearbeidere at studentene evalueres i forhold til relevante aspekter av yrkesrettet profesjonalitet.

UiO anbefaler at definisjonen av læringsutbytte utvides til også å inkludere kompetanser som er passive, som noe kandidaten vet og forstår. I tillegg bør definisjonen romme profesjonalitet.

Om læringsutbytte kan måles

UiO mener at det kan være vanskelig å måle læringsutbytte med tanke på etterprøvbarhet. Det er heller ikke mulig eller nødvendig å prøve alt ønsket læringsutbytte gjennom eksamen. Videre er det noen utfordringer i forhold til å forsikre seg om at det totale læringsutbyttet er oppnådd, hva med privatister og studenter som tar med seg eksamener fra andre lærersteder for eksempel.

UiO har diskutert formuleringen *det er karakteren på oppgaver der denne ferdigheten er satt på prøve, som viser i hvilken grad studenten mestrer kravet* (s. 23). Hver ferdighet settes ikke på prøve i et eget emne, og når karakter settes for et emne, spiller en rekke faktorer inn der noen veier mer enn andre. For eksempel veier kunnskap ofte tyngre enn generell kompetanse. Det er derfor usikkert hvorvidt summen av alle karakterene i en grad gir et holdbart uttrykk for graderingen av læringsutbyttet som er oppnådd. Det er med andre ord en fare for at deler av læringsutbyttet blir vurdert i mindre grad. UiO anser at det samlede bilde karakterene på vitnemålet gir av kandidaten, kan gi en pekepinn på graden av kunnskap, ferdigheter og kompetanser hos vedkommende, men da uten at det lar seg avlese hvilke spesifikke ferdigheter og kompetanser studenten i større eller mindre grad behersker. Forventningsnivået i forslaget til hvor eksakt bilde karakterer gir av kandidatens læringsutbytte, kan derfor virke for høy.

Karaktersystemet og læringsutbyttebeskrivelser

Læringsutbyttebeskrivelsene oppfattes som noe alle som har bestått en grad innehar, og karakterene som kandidaten får på vitnemålet skal etter arbeidsgruppens forslag vise hvorvidt kandidaten innehar læringsutbyttet i større eller mindre grad. Denne graderingen vil kun gjelde for studieprogrammer som benytter seg av karakterskalaen A-F, og ikke for de som benytter bestått/ikke bestått. Sistnevnte gjelder for eksempel hele 3. syklus, da det ikke er vanlig å bruke A-F skalaen i forskerutdanningen.

UiO og sektoren for øvrig har utfordringer i forhold til inflasjon av de gode karakterene på høyere grad (særlig masteroppgaven, som for mange masterprogrammer utgjør størstedelen av graden). Det er derfor viktig at det videre arbeidet med kvalifikasjonsrammeverket sees i sammenheng med utfordringer knyttet til bruk av karakterskalaen, herunder de kvalitative beskrivelsene av bokstavkarakterene.

Læringsutbyttebeskrivelse (deskriptorer?)

Deskriptorer

Det gis ingen definisjon av det opprinnelig engelske ordet "deskriptor", og det er også uklart om dette ordet overtar for "læringsutbytte" i arbeidsgruppens rapport.

UiO anbefaler at "deskriptor" erstattes av "læringsutbyttebeskrivelser", og at det gis en definisjon av begrepet.

Kategorien generell kompetanse

UiO støtter arbeidsgruppens forslag om å forkaste "holdninger" som kategori. Det er imidlertid tilknyttet en del usikkerhet rundt bruken av "generell kompetanse" som erstatning. Generell kompetanse inkluderer mer enn bare holdninger. Holdninger er i seg selv vanskelig å beskrive, men det blir ikke klarere ved å putte det inn i en større definisjon som heter "generell kompetanse". I terminologilisten på side 16 er "kompetanse" definert som generelle ferdigheter. Hva slags ferdigheter er da generell kompetanse?

I forslaget til læringsutbyttebeskrivelser s.29-31 finner man få spor av læringsutbytte relatert til holdninger. Forskning og yrkesetikk er inkludert under "kunnskaper", men UiO savner en tydeligere vektning av forskning og yrkesetiske holdninger under generell kompetanse (se forslag til nye punkt under). Særlig for profesjonsutdanningene er det viktig at kategorien bør romme forventningen til studenten om yrkesmessig korrekt atferd (profesjonalitet).

UiO anbefaler at kategorien "generell kompetanse" tydeliggjøres.

Kommentarer til foreslåtte læringsutbyttebeskrivelser

UiO har diskutert detaljeringsnivået i utkastet til læringsutbyttebeskrivelsene, men uttalelsene fra fagmiljøene gir ingen tydelig konklusjon på spørsmålet. Det kan være verdt å etterstrebe større grad av sammenlignbarhet mellom ulike studier, men det er tvilsomt om en generell ramme kan gi institusjonene *sikkerhet for at utdanningen kan sammenlignes internasjonalt*.

Antall punkter i læringsutbyttebeskrivelsene er mange, og det er ikke entydig hvorfor de er plassert der de er. Noen av punktene under generell kompetanse kan vel så gjerne plasseres under ferdigheter.

Hvis man skal følge opp definisjonen av holdninger (s. 15) i læringsutbyttebeskrivelsene burde generell kompetanse også ha med noen kategorier som omhandler kritisk refleksjon og evne til å anvende kunnskap i forhold til fagets/profesjonens normative krav. For eksempel bør det vurderes om ikke generell kompetanse skal utvides med følgende. For 1. syklus: a) kunne artikulere sitt fag/profesjons målsetting i en videre kontekst, og b) kunne kritisk vurdere sin egen utvikling. For 2. syklus a) kunne kritisk vurdere teoretiske og etiske problemstillinger i egen utdanning, og b) kunne resonnerer over verdispørsmål knyttet til mellommenneskelige forhold, både som yrkesutøver og samfunnsmedlem.

Vi har i tillegg følgende forslag til endringer:

1. syklus - kunnskaper – strekpunkt 5

"Ha kunnskap om fagområdets historie, tradisjoner og egenart" bør nedgraderes til "kjenne til fagområdets historie, tradisjoner og egenart".

1. syklus - kompetanse – strekpunkt 2 og 4

Kravet å "kunne utføre prosjektbasert arbeid og kunne arbeide [...] som deltaker i en

gruppe" kan være vanskelig å tilfredsstille i praksis. Følgene er at det må kreves som obligatorisk element i et studieprogram og det er ikke alltid at dette er mulig å etterfølge.

3. syklus – ferdigheter – strekpunkt 7

"Kunne gi undervisning". Dette er ikke et formelt krav til gjennomføring av en ph.d.-grad. Det er derfor problematisk å si at alle som gjennomfører denne graden skal kunne gi undervisning.

3. syklus – ferdigheter – nytt strekpunkt

- kunne formidle eget fag på en konstruktiv måte både mot fagmiljøet nasjonalt og internasjonalt samt allmennheten

3. syklus – kunnskaper – strekpunkt 2 og 3

UiO foreslår å slå sammen strekpunkt 2 og 3 og la metodekunnskap stå alene slik:

- ha innsikt i og beherske sentrale vitenskapsteoretiske/kunstteoretiske problemstillinger
- ha innsikt i og beherske forskningsmetoder og deres relevans

Så et nytt kunnskapselement:

- beherske faglig formidling i faget

3. syklus – ferdigheter – nytt strekpunkt

- kunne delta i og bidra til å videreutvikle egne forskningsmiljøer.

UiO anbefaler at det arbeides videre med læringsutbyttebeskrivelsene.

Konsekvenser for UiO

UiO finner det naturlig at fagrådene er involverte i å diskutere hvordan rammeverket skal implementeres i de enkelte fagene. UiO ønsker imidlertid ikke nasjonale, fagspesifikke kvalifikasjonsrammeverk, blant annet fordi det betyr et mellomledd mellom det nasjonale og institusjonelle nivået. Vi ønsker at behandlingen skjer i den institusjonelle linjen.

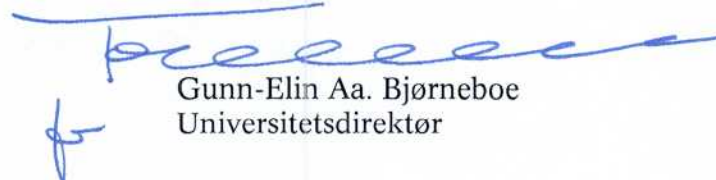
UiO anbefaler at de nasjonale fagrådene konsulteres i implementeringen av kvalifikasjonsrammeverket, men at institusjonene får ansvaret for implementeringen.

UiO vil videreføre det allerede igangsatte arbeidet med fokus på læringsutbytte med å lage gode læringsmål og læringsutbyttebeskrivelser for våre studietilbud. Vi tror at dette kan føre til en bedre strukturering av undervisningen, og en bedre sammenheng mellom undervisning og vurdering. UiO er opptatt av å øke bevisstheten blant lærere og studenter på målene og det forventede læringsutbyttet.

Vi håper at høringsuttalelsen bidrar til at Kunnskapsdepartementet kommer frem til en god og realistisk plan for videreutvikling og implementering av rammeverket.

Ved spørsmål, ta kontakt med saksbehandler ved UiO Torill M. Sandberg (t.m.sandberg@admin.uio.no).

Med hilsen

Gunn-Elin Aa. Bjørneboe
Universitetsdirektør

Monica Bakken
Studiedirektør